

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण उपभोक्ता जर्नल

डिजिटल नेपाल निर्माणमा प्राधिकरणको अग्रसरता

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण दूरसञ्चार क्षेत्रको विकासमा उदारीकरणको नीति लिई निजी क्षेत्रलाई समेत सहभागिता गराई प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण सृजना गरी यस क्षेत्रको विकास तथा विस्तार गर्न अग्रसर रहेको छ।

प्राधिकरणले सहरी क्षेत्रका अतिरिक्त देशका दूरदराजसम्म टेलिफोन तथा ब्रोडब्याण्ड सेवाको पहुँच विस्तार लगायतका क्षेत्रमा उपलब्धीमुलक काम गरेको दूरसञ्चार प्राधिकरणका अध्यक्ष पुरुषोत्तम खनालले बताउनुभयो। उहाँका अनुसार विगत २५ वर्षको लामो इतिहासलाई फर्केर मूल्यांकन गर्ने हो भने नेपालमा दूरसञ्चार सेवाको विकास, विस्तार र पहुँचको अवस्था सन्तोषप्रद नै रहेको छ। सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको द्रुत विकास र विस्तारले गर्दा आज देशका हरेक कुना काप्चाहमा सरकारले प्रदान गर्ने सेवा प्रवाह सरल, प्रभावकारी एवं सहज भई देशमा आर्थिक सामाजिक, सांस्कृतिक विकासमा टेवा पुगिरहेको उहाँको कथन छ।

प्राधिकरणका अनुसार नेपालमा हाल पाँचवटा

भ्वाइस सेवा प्रदायक, २२ वटा नेटवर्क सेवा प्रदायक, १३७ वटा इन्टरनेट सेवा प्रदायक, दुईवटा ग्लोबल मोबाइल पर्सनल कम्प्युनिकेसन बाई स्याटेलाइट (जिएमपिसिएस) र एकवटा इन्टरनेशनल ट्रेक टेलिफोन सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्राप्त गरी सञ्चालनमा छन्। यस्तै २०७९ असार मसान्तसम्म फिक्सड भ्वाइस/सेवाको घनत्व २.७७४, मोबाइल सेवाको घनत्व १४०.८३५, र अन्य सेवाको घनत्व ०.०११ र इन्टरनेटतर्फ फिक्सड ब्रोडब्याण्डको वायर सेवाको घनत्व ३२.८२५, वायरलेस सेवाको घनत्व ०.३४५, मोबाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको घनत्व ९८.४६५ गरी जम्मा इन्टरनेट घनत्व १३१.६२४ पुगेको छ।

दूरसञ्चार ऐन २०५३ को प्रावधान बमोजिम प्राधिकरणले प्रत्येक वर्ष सम्पादन गरेका कार्यहरू एवं आयव्ययको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन नेपाल सरकार समक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसै सन्दर्भमा प्राधिकरणले आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा सम्पादन गरेका क्रियाकलाप र आयव्यय सहितको विवरण

लगायतका मुख्य विषयवस्तुलाई समेटि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको छ। यस प्रतिवेदनमा ६ वटा अध्यायमा विभाजन गरी प्राधिकरणका वार्षिक क्रियाकलापहरू समावेश गरिएको छ। यस्तै प्राधिकरणले वर्षभरिमा सम्पादन गरेका क्रियाकलापहरू समेटेर तयार पारिएको यो प्रतिवेदनबाट प्राधिकरणको काम कारवाहीको विषयमा आम नागरिकलाई सुसूचित गर्न/गराउन मद्दत पुग्ने विश्वास लिएको उहाँले बताउनुभयो।

प्राधिकरणले डिजिटल नेपालको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि दूरसञ्चार क्षेत्रले निर्वाह गर्दै आएको भूमिका उल्लेखनीय छ। उक्त अवधारणा कार्यान्वयनको लागि अत्यावश्यक आधारभूत सुरक्षित एवं दिगो ब्रोडब्याण्ड नेटवर्कको विकास र विस्तारलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्य अगाडि बढाइएको छ। प्राकृतिक विपत्ति तथा अन्य कारणले सृजित विपत्ति/महामारीको अवस्थामा यसबाट उत्पन्न हुने जोखिम कम गरी जनजीवनलाई सामान्यीकरण गर्न समेत दूरसञ्चार तथा सूचना प्रविधि क्षेत्रको अहं भूमिका रही आएकोले सोको लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्न जरूरी रहेको छ।

प्राधिकरणका अनुसार नेपालको आफ्नै भू-उपग्रह स्थापना, सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यविधि, सञ्चालन मोडालिटी तथा कानुनी व्यवस्था गर्ने कार्य सुरु भएको छ जसले गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार संघबाट नेपाललाई प्राप्त अर्बिबल स्लटको उपयोग हुने र दूरसञ्चार सेवा सञ्चालनका लागि थप सहजता एवं पहुँच विस्तार हुने विश्वास गर्न सकिन्छ। नवीनतम प्रविधिको सहज उपयोगको वातावरण तयार गर्न, आम उपभोक्तालाई सर्वसुलभ एवं गुणस्तरीय सेवा सुरक्षित रूपमा उपभोग गर्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूति दिलाउन प्राधिकरणले प्रभावकारी रूपमा कार्य अगाडि बढाइरहेको छ। दूरसञ्चार सेवाको प्रयोगबाट प्राप्त गर्न सकिने लाभहरूलाई अन्य क्षेत्रमा समेत उपयोग गरी उत्पादकत्व बढाउन सकिने हुँदा सोही बमोजिम अन्य क्षेत्रहरूसँग समेत समन्वय एवं सहकार्य गरी कार्य अगाडि बढाइएको छ। यसबाट दूरसञ्चार क्षेत्रको मात्र नभई समग्र क्षेत्रको विकास भई आम नागरिकले स्तरीय जीवनयापन गर्ने आधार सृजना हुँदै गएको प्राधिकरणले जनाएको छ।

अनलाइन प्रविधि मार्फत हुने क्रिप्टोकरेन्सी, विटक्वाइन, हाइपर नेटवर्किङ्ग, अनलाईन जुवा लगायतका विषयमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट जारी गरिएको निर्देशन

नेपालमा मौद्रिक उपकरणको रूपमा कानुनी मान्यता नदिएको Virtual Currency / Network Marketing लगायतका डिजिटल प्रविधिको प्रयोग गरी हुने कारोवार हालका दिनमा बढ्दै गएको हुँदा अनलाइन प्रविधि मार्फत हुने क्रिप्टोकरेन्सी, विटक्वाइन, हाइपर नेटवर्किङ्ग, अनलाईन जुवा लगायतका गैर कानुनी क्रियाकलाप तथा आर्थिक अपराधसँग सम्बन्धित Website, App, अनलाइन सञ्जाल लगायतका भर्चुअल माध्यमहरू नेपालभित्र प्रयोग, संचालन र व्यवस्थापन गर्न नपाउने गरी र त्यस्तो Website, App वा अनलाइन सञ्जालमा पहुँच पुग्न नसक्ने व्यवस्था गर्न सबै इन्टरनेट (इमेलसहित) सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट निर्देशन जारी गरिएको छ। साथै, प्राधिकरणबाट जारी गरिएको निर्देशनको पालना नगरेको पाईएमा ऐन बमोजिम कारवाही हुने व्यहोरा समेत सम्बन्धित सबैलाई जानकारी गराइन्छ।

मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेन्ट सिस्टम लागू

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले २०७९ भदौ ३० गतेदेखि मोबाइल डिभाइस म्यानेजमेन्ट सिस्टम (एमडीएमएस) लागू गरेको छ।

प्राधिकरणले गैरकानुनी रूपमा भित्रिने मोबाइल फोनहरूको अनधिकृत आयात नियन्त्रण गर्न उक्त प्रणाली कार्यान्वयन गरेको हो। 'मोबाइल सेटको गैरकानुनी आयात, बिक्री वितरण तथा प्रयोगलाई निरूत्साहित गरी थप व्यवस्थित गर्न, चोरी भएका तथा हराएका मोबाइल सेटको ट्र्याकिङ/ब्लकिङ गरी नेपालभित्र त्यस्ता मोबाइल नचल्ने व्यवस्था गर्न नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट एमडीएमएस प्रणाली लागू गरिएको व्यहोरा सम्बन्धित सबैलाई जानकारी गराइन्छ', प्राधिकरणको सूचनामा भनिएको छ, 'आज मिति २०७९ भाद्र ३० गतेसम्म विदेशबाट व्यक्तिगत तवरले ल्याइएका मोबाइल सेटलगायत आजको मितिसम्म चालु रहेका सबै मोबाइल सेटहरू स्वतः एमडीएमएस प्रणालीमा दर्ता हुने व्यवस्था मिलाइएको छ।'

२०७९ भदौ ३० गतेपछि मोबाइल खरिद गर्दा उक्त मोबाइल सेट नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको एमडीएस प्रणाली (mdms.nta.gov.np) मा

दर्ता भए/नभएको एकिन गरी मात्र खरिद गर्न प्राधिकरणले अनुरोध गरेको छ। साथै मोबाइल आयातकर्ता/विक्रेताहरूले मोबाइल आयात

गर्नुअघि अनिवार्य रूपमा प्राधिकरणको स्वीकृति लिई प्राधिकरणमा दर्ता भएका मोबाइल मात्र बिक्री वितरण गर्न अनुरोध गरिएको छ।

सात सय स्थानीय तहमा ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेट

'डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क' को आकांक्षा पूरा गर्ने उद्देश्य अनुरूप नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले सञ्चालन गरेको ब्रोडब्यान्ड परियोजना ७ सय ८ वटा स्थानीय तहको कार्यालयमा पुगेको छ।

ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष परिचालन गरी ब्रोडब्यान्ड सेवा उपलब्ध गराउने १८ वटा प्याकेजमार्फत ७४ जिल्लामा अप्टिकल फाइबर विछ्याउने कार्य गरिरहँदा ब्रोडब्यान्ड परियोजना ७ सय ८ वटा स्थानीय तहको कार्यालयमा पुगेको हो। नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले ग्रामीण क्षेत्रका सामुदायिक विद्यालय, क्याम्पस, स्वास्थ्यचौकी, कृषि केन्द्र, पर्यटकीय केन्द्र, प्रत्येक वडालगायत सबै सार्वजनिकस्थलमा सूचना तथा सञ्चार पहेँच पुऱ्याउने उद्देश्यले २०७३ जेठ ३१ को बैठकको निर्णयअनुरूप ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोषको उपयोग गर्दै आएको छ।

प्राधिकरणका अनुसार परियोजनाअन्तर्गत कात्तिक मसान्तसम्ममा ५ हजार ९ सय ३३ वटा वडा कार्यालयमा ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेट जडान भइसकेको छ। यसैगरी ५ हजार ३ सय १८ ओटा माध्यमिक विद्यालयमा पनि ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेट जडान भइसकेको छ। ४ हजार २ सय ४९ स्वास्थ्य संस्थामा समेत इन्टरनेट जडान हुँदा प्राधिकरणले १६ हजार २ सय ८ ठाउँमा निःशुल्क ब्रोडब्यान्ड जडान गरेको तथ्याङ्क छ। यी परियोजनाका लागि हालसम्ममा ५ अर्ब २९ करोड ८७ लाख ९५ हजार ९ सय ९८ रुपैयाँ खर्च भुक्तानी भइसकेको छ।

मोबाइल टावरबाट सिर्जित विकिरणको अध्ययन गर्दै दूरसञ्चार प्राधिकरण

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले मोबाइल टावरको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट हुने इएमआर अर्थात इलेक्ट्रोम्याग्नेटिक रेडियसन मापन गर्नका लागि आशयपत्र आह्वान गरेको छ। नेपाल सरकारको वजेटमा सम्पन्न हुने प्याकेज १ र प्याकेज २ परियोजनामा छनोट हुने परामर्शदाता संस्थाले मोबाइल टावरमा रहेका रेडियो फ्रिक्वेन्सीले उत्सर्जन गरेका इलेक्ट्रोम्याग्नेटिक रेडियशन अर्थात विद्युतीय विकिरणको मापन गरी त्यसको मात्रा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले तोकेको मापदण्ड अनुरूप रहे नरहेको निकर्षण गर्नुपर्नेछ।

ईएमआर मापदण्ड मापन ताथ प्रमाणीकरणको काम दुई प्याकेजमा वर्गिकरण गरिएको र प्रत्येक प्याकेजका लागि परामर्शदातु नियुक्त गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ। प्याकेज १ मा प्रदेश १ र २ का जिल्लाहरू रहनेछन् भने यहाँको ईएमआर गरिने मोबाइल टावरको नमूना आकार कम्तीमा

६०० ओटा हुनेछन्।

यस्तै, प्याकेज २ मा कर्णाली तथा सुदूरपश्चिम प्रदेशका जिल्लाहरू रहने तथा यहाँको नमूना आकार अर्थात् स्याम्पल साइज कम्तीमा चार सय साइट हुने सूचना जनाइएको छ।

यसको उद्देश्य दूरसञ्चार प्राधिकरणले जारी गरेको मोबाइल टावरका रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट सिर्जना हुने विकिरणबाट जनसाधारण तथा पेशागत सुरक्षामुखी विनियमावलीको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्नु रहेको छ।

यसबाहेक प्रत्येक जिल्लामा टावरको साइज निर्धारण गर्ने, परामर्शदातु निकायले न्यान्डम स्याम्पलिङ मार्फत साइट निर्धारण गर्नुपर्ने छ। छानिएको संस्थाले प्रत्येक प्याकेजमा ग्रामीणदेखि अर्धशहरी गरी कम्तीमा १५० साइटमा परीक्षण गर्नुपर्नेछ। यी साइटहरू अस्पताल, विद्यालय नजिकका क्षेत्रका पनि हुनुपर्ने र त्यसले निम्त्याउनु

राउटरमा मापदण्ड तोकियो

राउटर आयात गर्दा अब नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणबाट अनुमति लिनुपर्ने व्यवस्था लागू भएको छ। प्राधिकरणले प्रकाशित गरेको सूचना अनुसार होम वेस्ट राउटर र अप्टिकल नेटवर्क टर्मिन युनिटको आयात तथा प्रयोग गर्नुअघि प्राधिकरणबाट स्तर स्वीकृति (टाइप एप्रुभल) गराएर मात्र आयात तथा प्रयोग गर्नुपर्नेछ। इन्टरनेट सेवा प्रदायक र सरोकारलाले यसअघि स्तर स्वीकृति विना राउटर ल्याउने गरेका थिए।

'इन्टरनेट सेवाको गुणस्तरलाई थप प्रभावकारी बनाउन दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा १३ (च) र दफा १४ तथा दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को नियम १५(क) बमोजिम मिनिमम रिक्वायरमेन्ट अफ सीपीई डिभाइसेस (होम वेस्ट राउटर एन्ड ओएनटी/ओएनयू) सहितको

मापदण्ड निर्धारण गरिएकोले सम्बन्धित सबैको जानकारी एवं कार्यान्वयनका लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ।

उल्लेखित दूरसञ्चारका होम वेस्ट राउटर एन्ड ओएनटी/ओएनयूको आयात तथा प्रयोग गर्नुपूर्व प्राधिकरणबाट स्तर स्वीकृति (टाइप एप्रुभल) गराएर मात्र आयात तथा प्रयोग गर्न सम्बन्धित इन्टरनेट सेवा प्रदायक लगायत सरोकारवालाहरू सबैको जानकारीका लागि सूचित गरिन्छ। प्राधिकरणबाट तोकिएको उक्त मापदण्ड सहितको मिनिमम रिक्वायरमेन्ट अफ सीपीई डिभाइसेस प्राधिकरणको वेबसाइट www.nta.gov.np मा समेत उपलब्ध रहेको व्यहोरा सम्बन्धित सबैलाई सूचित गरिन्छ, प्राधिकरणले जारी गरेको सूचनामा भनिएको छ।

सक्ने खतराको मापन गरिनुपर्नेछ। यसरी परीक्षण गरिएका टावरहरू सकेसम्म सबै अपरेटरका हनुपर्ने पनि उल्लेख छ।

परीक्षणमा ९०० देखि १८००, २१००, २३०० र २५०० मेगाहर्ज ब्यान्ड समावेश हुनुपर्नेछ। परीक्षण सकेर टावरबाट सृजित विकिरणले सर्वसाधारणलाई पार्ने जोखिम नियन्त्रण गर्नका लागि विनियमावली लागू गर्न चालुपर्ने कदम सुभाउंदै प्राधिकरणलाई प्रतिवेदन बुझाउनुपर्नेछ। यसका लागि इच्छुक र योग्यता पुगेका परामर्शदातुले पुस मसान्तभित्र प्राधिकरणको कार्यालय जमलमा वा www.bolpatra.gov.np/egp मार्फत पनि बुझाउन सकिने सूचनामा उल्लेख छ। उक्त बोलपत्र क्यूईसी अर्थात गुणस्तर, अनुभव र कार्यक्षमताका आधारमा खोलिने र यी सबैका अंकभार क्रमशः ४०, ४५ र १५ प्रतिशत हुनेछ भने उत्तीर्ण हुनका लागि ६० प्रतिशत अंक ल्याउनु पर्नेछ।

दूरसञ्चार प्राधिकरणले ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेट सेवाको गुणस्तर जाँच्ने

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले सातै प्रदेशका इन्टरनेट सेवा प्रदायक (आईएसपी) हरूको इन्टरनेट सेवाको गुणस्तर र स्पीड (गति) जाँच्ने भएको छ। यसका लागि प्राधिकरणले आईएसपीहरूको सेवाको गुणस्तर र स्पीड जाँच गर्न परामर्शदाताहरूसँग आसय पत्र माग गरेको हो। इन्टरनेटको बढ्दो प्रयोगसँगै सेवा प्रदायकहरूले के/कस्तो सेवा प्रदान गरिरहेका छन् भन्ने कुराको अध्ययन गर्न परामर्शदाता माग गरेको प्राधिकरणले जनाएको छ। दूरसञ्चार क्षेत्रको नियमनकारी निकाय प्राधिकरणले मंसिर २० गते सात प्रदेशको ब्रोडब्यान्ड इन्टरनेटको गुणस्तर र स्पीड जाँच गर्न आशय-पत्र माग गरेको हो। प्राधिकरणले इच्छुक राष्ट्रिय परामर्शदाता तीन ओटा प्याकेजमा आशय-पत्र माग गरेको छ।

जस अन्तर्गत प्याकेज १ मा मधेश प्रदेश, प्याकेज २ मा बागमती र गण्डकी प्रदेश र प्याकेज ३ मा लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेश रहेका छन्। परामर्शदाताले संयुक्त उपक्रम (जेभी) वा एकल रूपमा आवेदन दिन सक्नेछन्। यो आवेदन योग्य परामर्श फर्म/व्यक्ति/कम्पनी/संस्था सबैका लागि खुला गरिएको जनाइएको छ। सबै प्रक्रिया सम्पन्न गरेर पुस १७ गते सम्मौता सुरु गर्ने लक्ष्य राखेको प्राधिकरणले जनाएको छ। परामर्शदाताले नेपालका विभिन्न स्थानबाट सेवा प्रदान गरिरहेका इन्टरनेट सेवा प्रदायकको गुणस्तर तथा सेवाको मूल्याङ्कन, मापन र विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। परामर्शदाताले उपभोक्ता सर्वेक्षणका साथै गुणस्तरका विषयमा ग्राहकको धारणा समेत विश्लेषण गर्नुपर्ने प्राधिकरणले जनाएको छ।

माइक्रोवेभ ब्याकबोन नेटवर्क टेन्डर स्थगित

कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा माइक्रोवेभ ब्याकबोन नेटवर्क निर्माणका लागि आह्वान गरिएको बोलपत्र (टेन्डर) स्थगित गरिएको छ। नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले असोज ७ गते सार्वजनिक सूचना मार्फत टेन्डर स्थगित गरिएको जानकारी दिएको हो।

प्राधिकरणले अर्को सूचना प्रकाशन नगरेसम्मका लागि टेन्डर स्थगित गरिएको जानकारी दिएको हो। कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा माइक्रोवेभ ब्याकबोन नेटवर्क निर्माणका लागि प्राधिकरणले असोज ३ गते टेन्डर आह्वान गरेको थियो। दुई वर्षभित्रमा कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा माइक्रोवेभ ब्याकबोन नेटवर्क निर्माण गर्ने उद्देश्यले टेन्डर आह्वान गरिएको थियो।

नेपाल इन्फ्राको अनुमति-पत्र खारेज

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले अनुमति-पत्र नवीकरणको प्रक्रिया अघि नबढाएको आरोप लगाउँदै नेपाल इन्फ्रा एन्ड कम्प्युनिकेसनको अनुमति-पत्र खारेज गरेको छ।

प्राधिकरणले नियमानुसार निवेदन पेस नगरेको भन्दै इन्फ्राको अनुमतिपत्र खारेज गरेको सूचना जारी गरेको छ। प्राधिकरण अनुसार दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २५ (५) बमोजिम नवीकरणका लागि निवेदन नदिए अनुमति-पत्र स्वतः खारेज हुने व्यवस्था छ।

यस्तै, नेटवर्क सेवा प्रदायक सञ्चालन गरे बापत नियमानुसार तिर्न र बुझाउन कुनै दस्तुर देखिए पनि उक्त रकम तिर्न प्राधिकरणले निर्देशन दिएको छ। 'बुझाउन वा तिर्न बाँकी कुनै दस्तुर नतिरेमा बाँकी बक्यौता रकम सरकारी बाँकीसुरह प्रचलित कानून अनुसार असुल उपर गरिन्छ', प्राधिकरणले जारी गरेको सूचनामा भनिएको छ।

विद्युतीय फोहर व्यवस्थापनमा दूरसञ्चार प्राधिकरण

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले विद्युतीय फोहर (इभेष्ट) व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कानूनी फ्रेमवर्क तयार गरेको छ। यस्तै, प्राधिकरणले दूरसञ्चारका विभिन्न नयाँ प्रविधि तथा सेवाका सम्बन्धमा मोबाइल टावरबाट उत्सर्जित भएका इलेक्ट्रो म्याग्नेटिक रेडियसनको विश्लेषण गर्ने भएको छ। साथै प्राधिकरणले ब्लकचेन र डिस्ट्रिबुटेड लेजर टेक्नोलोजी सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान अघि बढाएको जनाएको छ।

सामाजिक सञ्जालका प्रलोभनयुक्त "म्यासेज" मा नपर्न प्राधिकरणको आग्रह

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले सामाजिक सञ्जालमा आउने विभिन्न प्रलोभनका म्यासेजहरूमा विश्वास नगर्न आग्रह गरेको छ। प्राधिकरणले एक सूचना जारी गर्दै सामाजिक सञ्जालहरू भाइवर, मेसेन्जर, ट्वाट्सएप, इमो र वीच्याट जस्ता एपहरूमा राष्ट्रिय भण्डा, प्राधिकरण तथा सेवा प्रदायकको लोगो समेतको दुरुपयोग गरी प्रलोभनयुक्त म्यासेज आउने गरेको भन्दै त्यस्ता म्यासेजलाई विश्वास नगर्न आग्रह गरेको हो।

'सामाजिक सञ्जालमा भाइवर, मेसेन्जर, ट्वाट्सएप, इमो र वीच्याट जस्ता एपमा राष्ट्रिय भण्डा, प्राधिकरण तथा सेवा प्रदायकको लोगो

समेतको दुरुपयोग गरी प्रलोभनयुक्त तरिकाले पुरस्कार परेको भनी म्यासेज पठाई सेवाग्राहीलाई प्रलोभनमा पार्ने र यसरी प्रलोभनमा परी अपरिचित व्यक्तिको सम्पर्कमा पुगी आफ्नो नाम, मोबाइल नम्बर, बैङ्क खाता लगायतको जानकारी दिई उपभोक्ताहरू ठगिएको पाइएको छ। अतः यस्ता प्रलोभनमा नपरी यस सम्बन्धि म्यासेज तथा यससँग आउने लिंक नखोल्नु हुन र यस्ता गतिविधिबाट सचेत रही आफू नठगिन र अरूलाई पनि ठगिनबाट जोगाउन सम्पूर्ण उपभोक्ताहरूलाई जानकारी गराइन्छ', प्राधिकरणले जारी गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ।

लुम्बिनी प्रदेशमा दूरसञ्चार सेवाको अवस्थाबारे अध्ययन

लुम्बिनी प्रदेशमा दूरसञ्चार सेवाको विकास, विस्तार र अवस्थाबारे अध्ययन गरिएको छ। नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण र Vigya Infotech Pvt. Ltd. बीच भएको सम्मौतापछि लुम्बिनी प्रदेशमा दूरसञ्चार सेवाको विकास, विस्तार र अवस्थाबारे अध्ययन गरिएको हो। लुम्बिनी प्रदेशमा दूरसञ्चार सेवामा पहुँच पुग्न नसकेका ग्रामिण भेगमा सेवाको विकास र विस्तारलाई प्राथमिकता दिन पूर्वाधारको अवस्थाबारे अध्ययन गर्न प्राधिकरण र Vigya Infotech Pvt.Ltd बीच गत भदौमा सम्मौता भएको थियो। जसअनुसार लुम्बिनी प्रदेशमा दूरसञ्चार सेवा

सञ्चालनका लागि कायम रहेको पूर्वाधारको अवस्था, क्षमता र त्त्वबाधको अवस्थाबारे अध्ययन गरिएको छ। यस्तै, अध्ययनबाट दूरसञ्चार सेवाले समेटेको क्षेत्र, सेवा प्रदायकहरूले तयार गरेको पूर्वाधारबाट सेवाको पहुँच नपुगेको स्थानको पहिचान गरिएको छ। अध्ययनपछि Vigya Infotech Pvt.Ltd ले पूर्वाधार तथा सेवाको वर्तमान अवस्थालाई समेत विचार गरी Gap Analysis को सम्वोधन गर्न नेपाल सरकार, प्राधिकरण, सेवा प्रदायक र ग्राहकको भूमिका र जिम्मेवारी समेत पहिचान गरी सिफारिस गरेको छ।

इन्टरनेसनल कल मनिटरिङ सिस्टम जडान गरिने

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले 'इन्टरनेसनल कल मनिटरिङ सिस्टम' जडान गर्ने भएको छ। 'रेभिन्स्यु असुरेन्स' (राजस्वको निगरानी), फ्रड डिटेक्सन (ठगी नियन्त्रण) तथा क्वालिटी असुरेन्स (गुणस्तरको सुनिश्चितता) का लागि भन्दै अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धाकार्फत यस्तो प्रणाली खरिद प्रक्रिया अघि बढाइएको हो। यसअनुसार 'इन्टरनेसनल कल मनिटरिङ सिस्टम' (प्रोब्स, कस्टमाइज्ड ड्राइभ, टेस्ट इक्विपमेन्ट र यसको एसोसिएज' किन्न लागिएको छ।

विज्ञप्ति जारी गर्दै प्राधिकरणले सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ तथा सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयबाट जारी गरिएको स्टान्डर्ड विडिड डकुमेन्टअनुसार नै आशय-पत्र माग गरी छनोट भएका संस्थाहरूबाट प्राविधिक र आर्थिक प्रस्ताव माग गरिएको जनाएको छ। सर्वोच्च अदालतको फैसलापछि नयाँ प्रविधि अनुसारको प्रस्ताव गरेभन्दा थप सेवा, सफ्टवेयर तथा उपकरण समेत प्राप्त गरी खरिद गर्ने सम्मौता

भ्यानराइज सोलुसन्स सल अफसोर, लेबनानसँग सम्मौता गरिएको प्राधिकरणको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ।

'नेपाली बजारमा नपाउने उपकरणहरू तथा यो प्रोजेक्टमा मात्रै प्रयोग गर्न सक्ने विशेष प्रकारको उपकरणहरू भी-प्रोव एप्लाइन्सेस फर भोइस एन्ड एसएमएस ट्राफिक-१०९ सेट, ल्यापटप विथ ड्राइभ टेस्ट किट र कन्ट्रोल प्यानल-२ सेट, सेल फोन-८ सेट ल्याउन लागिएको छ', प्राधिकरणले भनेको छ।

दूरसञ्चार सेवाको अवस्था र गुणस्तरबारे अन्तरक्रिया

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले प्रदेश १ को राजधानी विराटनगरमा 'दूरसञ्चार सेवाको वर्तमान अवस्था, दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तर' अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरेको छ। कार्यक्रमको सुरुमा प्राधिकरणका निर्देशक श्री दिपेश आचार्यले प्रदेश नम्बर १ मा दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूले प्रदान गरेको दूरसञ्चार सेवाको वर्तमान अवस्था र गुणस्तरको बारेमा जानकारी लिनुका साथै प्रदेश नम्बर १ का स्थानीय तहहरूमा दूरसञ्चार पहुँचको अवस्थाबारेमा जानकारी लिने र दूरसञ्चार सेवालाई अझ प्रभावकारी, पहुँच योग्य एवं सर्वसुलभ बनाउनको लागि पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने उद्देश्यले कार्यक्रम आयोजना गरिएको धारणा व्यक्त गर्दै कार्यक्रममा उपस्थित सबैलाई स्वागत गर्नुभएको थियो।

कार्यक्रमको उद्घाटन गर्दै प्रदेश नम्बर १ का मुख्यमन्त्री राजेन्द्र राईले दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरमा जोड दिँदै सबै नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने गरी प्राधिकरणले आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने बताउनुभयो। उहाँले सेवा प्रदायकले गुणस्तरीय, भरपर्दो एवं सर्वसुलभ ढङ्गले सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेमा जोड दिनुभयो। उहाँले सबै नागरिकमा दूरसञ्चार सेवाको पहुँच स्थापित गर्न र सेवालाई गुणस्तरीय बनाउन प्राधिकरणसँग सहकार्य गर्न प्रदेश सरकार तयार रहेको धारणा व्यक्त गर्नुभयो। यस्तै, प्रदेश नम्बर १ का सडक पूर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्री हिमाल कार्कीले दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरमा जोड दिँदै सबै नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने गरी प्राधिकरणले आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने धारणा राख्नुभयो।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणका अध्यक्ष पुरुषोत्तम खनालले दूरसञ्चार सेवालाई भरपर्दो, गुणस्तरीय, सर्वसुलभ, सबै नागरिकको पहुँचयोग्य बनाउन प्राधिकरण सदैव तयार रहेको तर त्यसका लागि स्थानीय तह, प्रदेश सरकार पनि जिम्मेवार हुनुपर्ने धारणा व्यक्त गर्नुभयो।

साथै उहाँले दूरसञ्चार सेवा क्रस कटिड सेक्टर (Cross Cutting Sector) भएकोले यसलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्नेमा जोड दिँदै दूरसञ्चार सेवा विस्तार गर्नको लागि आवश्यक दूरसञ्चारको टावर राख्न दिने, अष्टिकल फाइबर विस्तार गर्नको लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले डक्ट (Duct) उपलब्ध नगराउने लगायतका समस्या रहेको बताउनुभयो। उहाँले स्थानीय तहले आफू खुशी कर उठाएर दूरसञ्चार सेवाको महशुलदर महँगो हुने गरेको र त्यसको भार प्रत्यक्षरूपमा ग्राहकमा पर्ने, सडक, विस्तारको क्रममा दूरसञ्चारका पूर्वाधारहरूमा क्षति पुग्ने गरेको, सेवा प्रदायकहरूको तार काटिने गरेको तथा सहरी सौन्दर्य कायम गर्न सेवा प्रदायक जिम्मेवार हुन नसकेकोतर्फ ध्यानाकर्षण गराउनुभयो। अध्यक्ष खनालले दूरसञ्चार सेवाप्रति सबै निकाय जिम्मेवार बन्दै अघि बढेमा नेपाल सरकारको सुखी नेपाली सम्बृद्ध नेपालको सपना पूरा हुनेमा जोड दिँदै भन्नुभयो, 'दुर्गममा स्थापना भएका टावरहरू सबै सोलार प्रविधिको छन्, घाम लागेन भने ब्याट्री चार्ज नभई चाँडै खराब हुन्छन् तसर्थ यथासक्य छिटो विद्युत् सेवा पुऱ्यो, सेवामा पहुँच उति चाँडो बढ्नेछ।'

कार्यक्रमको दोस्रो चरणमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणका निर्देशक अर्जुन घिमिरेले प्राधिकरणको स्थापना, उद्देश्य, जिम्मेवारी, काम तथा कर्तव्य, अनुमतिपत्र सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था, अनुमतिपत्र (लाइसेन्स)को विवरण, सेवाको महशुल दर, सेवाको गुणस्तर, सेवा सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन, ग्राहक विवरण, सेवाको बजार हिस्सा लगायतका विषयमा जानकारी दिनुभयो।

यस्तै, प्रादेशिक निर्देशनालय नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड, विराटनगरका निर्देशक प्रेमप्रसाद सिलवालले कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै नेपाल टेलिकम प्रदेश १ कार्यालय विराटनगरले १४ वटै जिल्लाका सबै १३७ वटै स्थानीय तहमा नेपाल टेलिकमको सेवा विस्तार

भइसकेको र चालू आर्थिक वर्षमा प्रदेश १ मा टेलिकमले हालसम्म सात सयभन्दा बढी मोबाइल टावर स्थापना गर्नुको साथै चालू आर्थिक वर्षभित्रै एक सय नौवटा टावर थप गर्ने जानकारी दिनुभयो। उहाँले प्रदेश नम्बर १ का हिमाली र पहाडी जिल्लामा सेवा विस्तार गर्न लागत बढी लाग्ने भएकोले दूरसञ्चार सेवा विस्तार गर्न कठिनाई उत्पन्न भएको र सेवा विस्तार गर्नको लागि ग्रामिण दूरसञ्चार विकास कोषको परिचालन गरी सेवा विस्तार गर्न प्राधिकरणले सहजीकरण गरिदिनु पर्ने तथा नागरिकमा रहेको सचेतनाको कमीको कारण टावर निर्माण र फाइबर विस्तार गर्न बाधा पुग्ने गरेकोले सो सम्बन्धी चेतनामुलक प्रचार प्रसार आवश्यक भएको बताउनुभयो।

एनसेल एक्जिएटा लिमिटेडका निर्देशक विश्वनाथ उपाध्यायले कार्यक्रममा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै एनसेल एक्जिएटा लिमिटेडले सेवा विस्तार गर्दा मुनाफा मात्र नहेरी सामाजिक उत्तरदायित्व पनि बहन गर्ने क्रममा हालसम्म एक अर्ब ६५ करोड बराबरको रकम खर्च गरी २२ वटा मोडेल डिजिटल ल्याब स्थापना गरिएको जानकारी गराउँदै सेवा विस्तार गर्ने क्रममा सडक, वन, विद्युत् कार्यालयवाट अवरोध खडा हुने गरेको, मोबाइल सेवाको टावर स्थापना गर्न स्थानीय अवरोध हुने गरेकोले अपेक्षा गरिए अनुसार सेवा विस्तार गर्न नसकिएको बताउनुभयो।

आईएसपीएनका कार्यकारी निर्देशक सुभाष खड्काले कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै इन्टरनेट सेवामा सरकारले मदिरा र सूतीजन्य वस्तु वन र मनोरञ्जन क्षेत्रको भन्दा बढी कर लिँदा सस्तो सेवा दिन कठिनाई उत्पन्न भएको बताउनुभयो। उहाँले सरकारले इन्टरनेट सेवामा अझै ३० प्रतिशत कर लिइरहेको अवस्थामा पनि भौगोलिक विकटता भएका ठाउँमा धेरै खर्च गरेर घर-घरमा सेवा दिइरहेको जानकारी गराउँदै इन्टरनेट सेवा प्रदायक सेवा विस्तार गर्न सबैसँग सहकार्य गर्न तयार रहेको बताउनुभयो। उहाँले इन्टरनेट सेवालाई मानव अधिकारको अभिन्न पक्षरूपमा लिएर सोही अनुसार सरकार र सरोकारवाला पक्षले सहजीकरण गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो।

खुला छलफल अन्तरक्रिया कार्यक्रममा कार्यपत्र प्रस्तुतिपश्चात् प्रदेश १ मा दूरसञ्चार सेवाको अवस्था र प्राधिकरण एवं सेवा प्रदायकले गर्नुपर्ने कार्यको सम्बन्धमा सहभागीहरूले धारणा व्यक्त गर्नुभएको थियो। यसक्रममा खोटाङको वराहपोखरी गाउँपालिकाका अध्यक्ष शालिकराम बन्जाराले गाउँपालिकामा एउटा मात्र टेलिकमको टावर रहेको, सोलार प्रविधि जडान भएकाले घाम लाग्दा मात्र नेटवर्क आउने गरेको बताउनुभयो। उहाँले पालिकाका ५५ प्रतिशत भू-भागका जनता मोबाइल र इन्टरनेट प्रयोग गर्नवाट वञ्चित रहेका कारण सेवा विस्तार गर्ने

स्वतः नवीकरण हुनेगरी भास सेवा चलाउने सेवा प्रदायकलाई दूरसञ्चार प्राधिकरणको निर्देशन

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले हाल स्वतः नवीकरण हुने गरी भास सेवा सञ्चालन गरेको भन्दा भास अर्थात भ्यालु एडेड सर्भिसलाई स्वतः नवीकरण गर्न नपाईने व्यवस्था गर्न निर्देशन दिएको छ। दूरसञ्चार क्षेत्रको नियमनकारी निकाय प्राधिकरणले सार्वजनिक सूचना जारी गर्दै भास सेवा स्वतः नवीकरण वा अटो रिन्त्य हुने गरी सञ्चालन नगर्न/नगराउन सबै दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूलाई भनेको हो।

'दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूले सञ्चालन गरेका भ्यालु एडेड सर्भिस (भास) सेवाको अवधि सकिन लागेको जानकारी उक्त सेवाका ग्राहकहरूलाई सेवा

अवधि सकिनु अगावै एसएमएस मार्फत निःशुल्क रूपमा पठाउनु पर्ने, सेवा नवीकरण गर्ने/नगर्ने सम्बन्धमा एसएमएस मार्फत ग्राहकको प्रतिक्रिया माग गर्नुपर्ने, एसएमएस मार्फत नवीकरण गर्न अनुरोध गर्ने ग्राहकका लागि सेवा प्रदायकले सो सेवा नवीकरण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने, तर एसएमएस मार्फत नवीकरण नगर्ने जानकारी गराउने तथा कुनै प्रतिक्रिया नजनाउने ग्राहकहरूका लागि उक्त सेवा स्वतः नवीकरण नगर्न नगराउन प्राधिकरणबाट विभिन्न समयमा निर्देशन दिईएको छ।

हाल सामाजिक सञ्जालहरूमा प्राधिकरणले दिएको निर्देशनविपरीत स्वतः नवीकरण हुने

गरी भास सेवा सञ्चालन गरेको भन्ने बुझिन आएकोले कसैले पनि स्वतः नवीकरण हुने गरी भास सेवा सञ्चालन नगर्नु/नगराउनु हुन सूचित गरिन्छ। कसैले पनि प्राधिकरणको निर्देशन विपरित स्वतः नवीकरण हुने गरी भास सेवा सञ्चालन गर्ने/गराउने गरेको पाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुने व्यहोरा जानकारी सहित यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको छ। उपरोक्त निर्देशनविपरीत कोही कसैले पनि स्वतः नवीकरण हुने गरी भास सेवा सञ्चालन गरेको विषयमा जानकारी भएमा तत्काल सूचित गर्न पनि प्राधिकरणले सबैमा अनुरोध गरेको छ।

सेवा प्रदायकलाई टावर राख्न सरकारी भवन उपलब्ध गराउने तथा आवश्यक सहयोग गर्नुका साथै गाउँमा टावरको सङ्ख्या बढाईदिन आग्रह गर्नुभयो ।

चीनसँग सिमाना जोडिएको संखुवासभाको भोटखोला गाउँपालिकाका अध्यक्ष वाङ छेदर लामाले एउटा मात्र टू जी चल्ने टेलिकमको टावर रहेको तर सोलार प्रविधिको भएकाले उक्त टावरले घाम नलागेको बेला काम गर्न नसकेको अवस्थामा रहेको बताउनुभयो । उहाँले सेवा प्रदायकहरूले नाफा मात्र हेरेर होइन, मानव अधिकारको विषय हेरी, थप टावर निर्माण गरेर सेवा सहज बनाईदिन अनुरोध गर्नुभयो । यसका लागि भोटखोला गाउँपालिका आवश्यक सहयोग र सहकार्य गर्न तयार रहेको अध्यक्ष लामाको भनाई थियो ।

सोलुखुम्बुको सोताङ गाउँपालिकाका अध्यक्ष खिलराज बस्नेतले इन्टरनेट अभावमा सरकारी कामकाज सहज नभएको तथा इन्टरनेटको अभावका कारण अस्पतालमा बिमावापतको उपचार सेवा नपाएको बताउनुभयो । नेपालको पूर्वमा रहेको भ्रामा जिल्लाको दक्षिणमा अवस्थित नेपालकै होचो स्थानमा भएको कचनकवल गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष नवराज भट्टराईले टेक्नाइन्ड्स नेटवर्क प्रालिले पुन्याएको इन्टरनेट सेवा नचल्ने समस्या रहेको, नेपालका दूरसञ्चार सेवा प्रदायक कम्पनीहरू नेपाल टेलिकम र एनसेलको टावर नभएका कारण भारतीय कम्पनीको सिम प्रयोग गर्न नेपाली नागरिक बाध्य भएकोले उक्त गाउँपालिकामा दूरसञ्चारको टावर राखिदिन अनुरोध गर्दै टावर राख्नको लागि सार्वजनिक स्थान उपलब्ध गराउन तयार रहेको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा केही इन्टरनेट सेवा प्रदायक कम्पनीहरूले प्रदान गरेको इन्टरनेट प्याकेजहरूको नाममा ग्राहक झुकाउने गर्नुका साथै सम्झौता बमोजिमको इन्टरनेट स्पिड नदिने गरेको सेवाग्राहीको गुनासो थियो । उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्चका प्रतिनिधिले नेपाल टेलिकमको सेवा अवरोध हुँदा समयमा मर्मत नहुने गरेको र ग्राहक सेवा केन्द्रमा गुनासो गर्दा गुनासो सम्बोधन नहुने गरेको गुनासो गर्नुभयो । साथै आन्तरिक राजश्व विभागका प्रतिनिधिले राजश्व तिर्ने मुख्य समय साउन, असोज र पौष महिनामा करदाताले कर तिर्दाको समयमा आउनुपर्ने वान टाइम पासवर्ड (ओटीपी) नआएको कारण सेवाग्राहिले अनावश्यक दुःख पाएको उहाँको भनाई थियो । सिद्धिचरण नगरपालिका वडा नम्बर १ का वडा अध्यक्ष तीर्थबहादुर घिमिरेले ओखलढुङ्गा जिल्लाका विकट स्थानहरूमा नेपाल टेलिकमको फोन तथा इन्टरनेट सेवा नचल्ने तथा चलेका स्थानहरूमा पनि सेवा गुणस्तरीय नभएको गुनासो गर्नुभयो ।

ताप्लेजुङको फक्ताङलुङ गाउँपालिकाका अध्यक्ष राजन लिम्बूले देशकै तेस्रो ठूलो गाउँपालिकाको २० प्रतिशत भू-भागमा मात्र दूरसञ्चार सेवा पुगेको तथा सूचना आदान प्रदान गर्न तीन दिन हिँडेर सदरमुकाम

आएर मात्र सञ्चारको आदान-प्रदान गर्ने गरेको, जसले गर्दा स्थानीय तहले प्रदान गर्ने आधारभूत सेवा समेत प्रभावित हुने गरेकोले दूरसञ्चार सेवाको लागि आवश्यक आर्थिक र भौतिक सहयोग गर्न फक्ताङलुङ गाउँपालिका तयार रहेको धारणा राख्नु भयो ।

सहभागीहरूबाट व्यक्त भएका गुनासोहरूको जवाफ दिँदै प्राधिकरणका अध्यक्ष पुरुषोत्तम खनालले दूरसञ्चार सेवाको विकास, विस्तार र गुणस्तर सुधारको लागि प्राधिकरण प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र सेवा प्रदायकहरूसँग समन्वय गर्न तयार रहेको उल्लेख गर्नुभयो । स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूले उपयुक्त स्थानमा टावर राख्न नदिने, टावर हटाउन सिफारिस गर्दै प्राधिकरणमा आउने, अर्कोतर्फ सर्वसाधारणले नेटवर्क आएन भनेर गुनासो गर्ने विरोधाभासपूर्ण अवस्थाको अन्त्य गर्नुपर्नेमा उहाँले जोड दिनुभयो । स्थानीय स्तरमा अन्य सार्वजनिक निकायहरूले विकास निर्माणका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्दा दूरसञ्चार सेवाको तार, फोनलगायतका उपकरणमा क्षति पुग्न नदिन स्थानीय सरकारहरू पनि संबेदनशील बन्नुपर्नेमा अध्यक्ष खनालले जोड दिनुभयो । उहाँले सेवा प्रदायकहरूका कामकारवाही निर्धारित गुणस्तर अनुरूप छ कि छैन भनेर पहिल्याउन प्रदेश र स्थानीय सरकारले पनि सहयोग गर्नुपर्ने धारणा राख्नुभयो । सेवा लिँदा सेवाग्राहीले पनि सेवाका शर्तहरू अध्ययन गरेर लिने बानी बसाल्न र शर्तअनुसार सेवा नपाएमा गुनासो दर्ता गरी क्षतिपूर्ति दावी गर्न अनुरोध गर्नुभयो ।

उहाँले सेवाको गुणस्तर हेरेर सेवा प्रदायक छनोट गर्न सेवाग्राहीलाई अनुरोध गर्नुभयो । स्थानीय भाषामा ईन्टरनेट सामग्रीहरू बनाई सर्वसाधारणहरूलाई Digital Knowledge प्रदान गरेर दूरसञ्चार सेवाको प्रयोग गरी हुने ठगीबाट जोगाउनुपर्ने तथा Online Child Protection का सम्बन्धमा अभिभावकहरूलाई सचेत गराउनुपर्नेमा अध्यक्ष खनालले जोड दिनुभयो । उहाँले आधुनिक प्रविधिसँग अभ्यस्त हुँदै जानुपर्ने वर्तमान परिवेशमा फाइव जीको परीक्षण भइरहेको र त्यसतर्फ जानको लागि सम्बन्धित पक्षहरूको तयारी छ कि छैन, सो को अध्ययन गरिने बताउनुभयो । उहाँले दूरसञ्चार सेवाको गुणस्तरका सम्बन्धमा विराटनगरमा Diagnostic Survey गरिने जानकारी दिनुभयो । अन्तरक्रिया कार्यक्रममा स्वागत मन्तव्य राख्दै प्राधिकरणका निर्देशक दिपेश आचार्यले प्रदेश प्रदेश नम्बर १ का स्थानीय तहहरूमा दूरसञ्चार पहुँचको अवस्था बारेमा जानकारी लिने र दूरसञ्चार सेवालाई अफ प्रभावकारी, पहुँच योग्य एवं सर्वसुलभ बनाउनको लागि पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने उद्देश्यले कार्यक्रम आयोजना गरिएको बताउनुभयो । अन्तरक्रियामा दूरसञ्चार प्राधिकरणका सदस्यहरू राममणी दवाडी, गोकर्णप्रसाद सिटौला, नागरिक समाजका अगुवा, स्थानीय जनप्रतिनिधि, उद्योग वाणिज्य महासंघका प्रतिनिधि, सेवा प्रदायकका साथै सरकारी एवं सार्वजनिक निकायका प्रतिनिधिहरू र सरोकारवाला गरी २६० जनाको उपस्थिति थियो ।

प्रकोप राहत र आपतकालिन दूरसञ्चार सम्बन्धी कार्य योजनाको मस्यौदा सार्वजनिक

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले प्रकोप, राहत र आपतकालिन अवस्थामा दूरसञ्चार सेवाको निरन्तरतासम्बन्धी कार्ययोजनाको मस्यौदा तयार गरेको छ । नेपाल प्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको अवस्थालाई ध्यानमा राखी प्राधिकरणले टेलिकम्युनिकेसन राष्ट्रिय आपतकालिन दूरसञ्चार निरन्तरता योजना (एनईटीसीपी) को मस्यौदा सार्वजनिक गरेको हो ।

भूकम्प, बाढीपहिरो, खाद्यसङ्कट, आगलागीलगायत प्राकृतिक प्रकोपको अवस्थामा समेत अत्यावश्यक सेवाका रूपमा रहेको दूरसञ्चार सेवालाई निरन्तरता दिई त्यस्तो अवस्थामा हुनसक्ने धनजनको क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न प्राधिकरणले यस्तो योजना अगाडि सारेको हो ।

निर्वाचनमा दूरसञ्चार सेवा प्रभावकारी

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको निर्देशनका कारण गत मंसिर ४ गते सम्पन्न प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभा निर्वाचनमा दूरसञ्चार सेवा थप प्रभावकारी बनेको पाइएको छ । निर्वाचन अधि प्राधिकरणले दूरसञ्चार सेवालाई प्रभावकारीरूपमा सञ्चालन गर्न र प्राविधिक कारणबाट सेवा प्रवाहमा अवरोध सृजना हुन नदिन तथा तत्काल मर्मत सम्भार गर्न निर्देशन दिएको थियो ।

नियमनकारी निकाय प्राधिकरणले निर्वाचनलाई मध्यनजर गरी अत्यावश्यक सेवाको रूपमा रहेको दूरसञ्चार सेवालाई थप प्रभावकारीताका साथ सञ्चालन गर्न तत्काल मर्मत-सम्भार गर्नुपर्ने अवस्था आइपरेमा टिम परिचालन गर्न सक्ने गरी व्यवस्थापन मिलाउन भनेपछि सेवा प्रदायकहरूले त्यसअनुरूपको व्यवस्था मिलाएका हुन् ।

प्राधिकरणले निर्वाचन आयोगबाट जारी भएको आचार-संहिताविपरीत दूरसञ्चार सेवाको पूर्वाधार प्रयोग गर्न गराउन नदिनसमेत सम्बन्धित सबैलाई निर्देशन दिएको थियो ।

दूरसञ्चार प्राधिकरण र एनटीभीबीच कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण सम्झौता

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण, नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड, एनसेल आजियाटा लिमिटेड र नेपाल टेलिभिजनबीच दूरसञ्चारको क्षेत्रमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारणसम्बन्धी सम्झौता भएको छ । सम्झौता बमोजिम नेपाल टेलिभिजनले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा साप्ताहिकरूपमा प्रसारण हुने गरी कार्यक्रम उत्पादन गर्नेछ । दूरसञ्चार प्रविधि र सेवा उपयोगसम्बन्धी टेलिभिजन कार्यक्रम प्रसारणले

दूरसञ्चार सेवा उपयोग गर्ने उपभोक्तामा शिक्षा र जागरण सृजना हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

कार्यक्रम प्रत्येक बुधवार साँझ ७:२५ बजे नेपाल टेलिभिजनको राष्ट्रिय प्रसारणबाट प्रसारण हुनेछ । मूलरूपमा कार्यक्रममा उपभोक्ता हितको विषयलाई समेटिनेछ । कार्यक्रम उत्पादन र प्रसारणका आधार तयार गर्न प्राधिकरणबाट चार र नेपाल टेलिभिजनबाट चारजना रहने गरी आठजनाको निर्देशक समिति गठन गरिएको छ ।

विलिड स्टार्डर सम्बन्धि नियामक फर्मवर्क मस्यौदा तयार

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले दूरसञ्चार सेवाको विलिड स्टार्डर सम्बन्धि नियामक फर्मवर्क बनाउन मस्यौदा तयार गरेको छ । विलिड तथा ग्राहकको गुनासोसम्बन्धी व्यवस्थामा विलिड विवाद दुई प्रतिशत तभन्दा कम हुनुपर्ने, विलिड विवाद ३० दिनभित्र समाधान हुनुपर्ने, एक महिनामा आएका गुनासो सोही महिनामा नै ९५ प्रतिशत समाधान भैसकनुपर्ने शर्तसहितको विलिड स्टार्डर सम्बन्धि नियामक फर्मवर्कको मस्यौदा तयार पारिएको हो ।

इन्टरनेट प्याकेजमा टिभीसहित अन्य सेवा राख्न नपाइने

अब इन्टरनेट सेवा प्रदायकले इन्टरनेट प्याकेजमा अन्य सेवाहरू जोडेर सेवा दिन नपाउने भएका छन् । नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले एक सूचना जारी गर्दै इन्टरनेट प्याकेजमा टिभी लगायतको सेवा जोड्नु कानून विपरित भएको बताउँदै यस्तो नगर्न निर्देशन दिएको हो ।

प्राधिकरणले अनुमतिपत्र प्राप्त दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूले दूरसञ्चार सेवा प्रदान गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणमा बाधा पुग्ने गरी कुनै पनि कार्य गर्न नपाइने व्यवस्था रहेको सूचनामार्फत प्रष्ट पारेको छ । हाल कतिपय इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूले इन्टरनेट सेवा लगायत अन्य सेवा समेत प्रदान गर्दै आईरहेका छन् ।

यसरी इन्टरनेट सेवा बाहेक अन्य सेवाहरू सञ्चालन गर्ने क्रममा इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूले

इन्टरनेटसँगै आईपीटिभी सेवा र ओएनयु (अप्टिकल नेटवर्क युनिट) तथा राउटरहरूको प्याकेज बनाई केही सेवा निःशुल्क समेत प्रदान गर्ने गरी बन्डलडि गरी प्रचार गरेको पाइएको छ ।

यसले गर्दा स्वच्छ बजार प्रतिस्पर्धामा गम्भीर असर पुग्न गएको र जसको कारणबाट क्रस सविसिडी समेत हुने भएकोले विद्यमान कानूनी व्यवस्था विपरित बन्डलडि जस्ता गैरकानूनी कार्य नगर्नु/नगराउनु हुन सरोकारवाला तथा सम्बन्धित सबै दूरसञ्चार सेवा प्रदायकलाई यसै सूचनाद्वारा जानकारी गराईन्छ, प्राधिकरणले भनेको छ ।

साथै विद्यमान कानूनी व्यवस्था विपरित गैरकानूनी रूपमा घगलमफिन गरी सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा दूरसञ्चार ऐन, २०५३ बमोजिम कारवाही गरिने प्राधिकरणले जनाएको छ ।

योजना ब्यवस्थापन तथा सूचना प्रणाली शाखाबाट आर्थिक वर्ष २०७८/०८० मा भएका कार्यहरू

१) राष्ट्रिय सूचना आयोगसँगको सहकार्य गरी सूचनामा सर्वव्यापी पहुँचसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दिवस सेप्टेम्बर २८, २०२२ सूचना हकसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दिवसको अवसरमा कार्यक्रम आयोजना गरिएको ।

२) निर्वाचन र मिथ्या सूचनाको चुनौती विषयक एक दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम बागमती प्रदेशको राजधानी हेटौँडामा मिति २०७९/०७/२८ गते सम्पन्न ।

३) बागमती प्रदेशको सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा दूरसञ्चार प्रविधि र यसको प्रभावसम्बन्धी १ दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम मिति २०७९/०९/०८मा सम्पन्न ।

४) दूरसञ्चारसम्बन्धी तथ्यांक समावेश गरी नियमित रूपमा प्रकाशन गरिने MIS रिपोर्टको २०७९ भाद्र महिनाको MIS रिपोर्ट प्रकाशन गरिएको । जसको तथ्यांकीय विवरण तपसिल बमोजिम रहेको छ ।

i) Voice Telephony Service

	२०७८ कार्तिक
Fixed	८१३,५३२ (२.७९%)
Mobile	४०,२४७,८५० (९३.८७%)
Others	२,९८६ (०.०९%)

ii) Broadband internet Services

	२०७९ कार्तिक
Fixed Broadband (Wired)	१००,५२,५५६ (३४.४४%)
Fixed Broadband (Wireless)	६७,७५१ (०.२३%)
Mobile	२७,६९२,६२१ (९४.८६%)
४जी प्रयोगकर्ता*	१८,४७०,०३६ (६३.२६%)
३जी प्रयोगकर्ता	९,०८६,०९२ (३१.९२)

*४जी विस्तार भएका जिल्लाहरूको संख्या : ७७ जिल्ला

१) Broadband Access गतुत internet पुगेको स्थानीय तह, वडा कार्यालय, सामुदायिक विद्यालय र स्वास्थ्य केन्द्रको विवरण

	२०७९ कार्तिक
स्थानीय तह	७०८ वटा
वडा कार्यालय	५,९३३ वटा
सामुदायिक विद्यालय	५,२९९ वटा
स्वास्थ्य केन्द्र	४,२३७ वटा

२) मध्यपहाडी लोकमार्ग तथा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सूचना महामार्गका प्रगति विवरण

	२०७९ कार्तिक
अप्टिकल फाइबर विस्तार	१,६५६ किमि

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण

जमल, काठमाडौं, नेपाल

फोन नं. : ९७७-५३५५४७४, Email: info@nta.gov.np, URL: www.nta.gov.np